

Två mesolitiska boplatser i nordöstra Skåne

Anders Edring

Abstract

In the costal area in north-east Skåne there are a large number of Mesolithic sites. Only a few of them have been archaeologically excavated. Two of the excavated sites are located in Yngsjö and are dated to the middle and late Mesolithic. The sites were located close to a prehistoric cove or a bay. Though the excavated areas are small, they are good examples of the complex stratigraphy of the Mesolithic sites in the costal area and contribute to our knowledge about the Mesolithic period on the Kristianstad plain.

I nordöstra Skåne utbreder sig Kristianstadsslätten; en slättbygd vars landskap och natur förändrats åtskilligt genom årtusendena. Periodvis under stenålder har havet översvämmat stora delar av slätten. Centralt inom slättbygden finns det än i dag omfattande områden med sjöar, vattendrag och våtmarker. Dessa är spår efter den havsvik som bildades genom Littorinahavets transgression, som inleddes ca 6900 f. Kr. och som ca 4000 f.Kr nådde sitt maximum på ca 7 m över dagens nivå (Lagerås, Yassin & Svensson 2006 s. 32). Centralt i området för denna havsviken slingrar sig Helgeå i dag. Ån mynnar ut i Östersjön både vid Åhus i norr och vid Yngsjö i söder. Åmynningen vid Yngsjö skapades genom böndernas dikningsarbeten under slutet av 1700-talet.

Norr om åmynningen vid Yngsjö undersöktes år 1992 en överlagrad mesolitisk boplatz tillhörande ertebøllekultur (se fig. 1). Fyndmaterialet på platsen var mycket omfattande, bl.a. påträffades ett antal yxor och pilspetsar. Det kanske mest påtagliga på platsen var det välbevarade benmaterialet av bl.a. fiskben, vilket medförde att platsen tolkades som en fiskeplats. Resultaten från denna undersökning har inte tidigare publicerats annat än i en arkeologisk rapport (Carlie 1993). Denna plats aktualiserades genom att det år 2006 undersöktes ytterligare en överlagrad mesolitisk boplatz, men då tillhörande kongemosekultur och placerad söder om åmynningen vid Yngsjö (Edring 2007). Dessa båda platser ligger 4 kilometer från varandra, men de ligger i en liknande topografisk kustnära miljö. Syftet med denna artikel är att redovisa resultaten från de arkeologiska undersökningarna av boplatserna och problematisera kring överlagrade mesolitiska fyndplatser längs Skånes nordöstra kust.

Ertøbølleboplatzen

Platsen som undersöktes år 1992 ligger söder om Åhus, i norra utkanten av Yngsjö by. Dagens kustlinje löper en kilometer öster om platsen. Området mot havet består av sanddyner och sandåsar som har bildats av flygsand. Dessa sandåsar sträcker sig uppemot fem meter över havet (se fig. 2). Undersökningsområdet låg ca 4 meter över havet och landskapet väster om platsen karakteriseras av en flack sandig slättbygd.

Fig. 1. Karta som visar läget för de undersökta boplatserna vid Yngsjö – Map showing the excavated sites at Yngsjö.

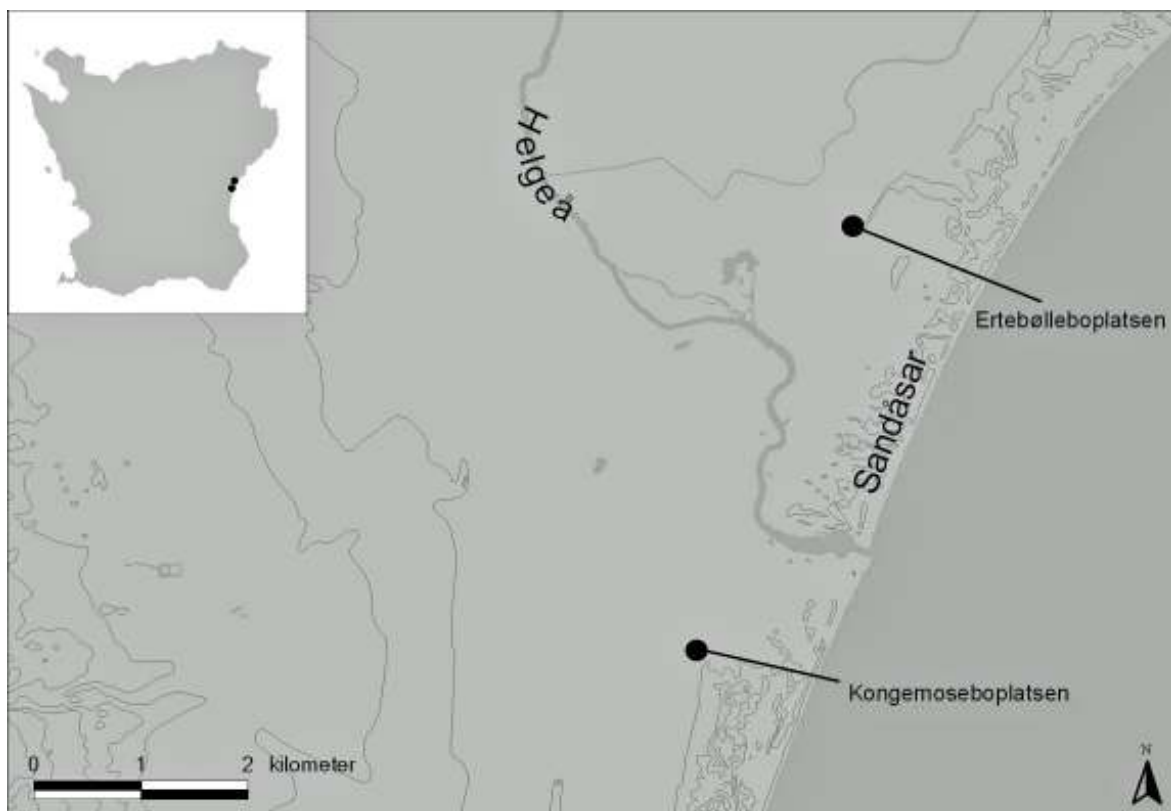

Fig. 2. Karta över området kring Yngsjö med höjdkurvor och de undersökta platserna markerade - Map showing the elevation in the area around Yngsjö and the excavated sites.

Den arkeologiska undersökningen har visat att det fanns ett torvlager av varierande tjocklek en meter under den nuvarande marknivån (Carlie 1993). Detta torvlager kunde följas över en svag försänkning mellan platsen och en i öster belägen sandås. Torvlagret upphörde vid sandåsen och det kan ha funnits någon form av lagun eller havsvik på platsen under mesolitisk tid. De sektionsritningar som upprättades vid undersökningen visar att torvlagret tunnare ut och försvinner i de västra delarna och ökar i tjocklek i de östra delarna av undersökningsområdet.

Den stratigrafiska sekvensen visar på ett kulturlager direkt under matjorden med fynd från flera olika perioder bl.a. neolitikum, bronsålder och medeltid. Under kulturlagret framkom ett sandigt lager vars karaktär inte visade på någon synbar kulturpåverkan. Ett par centimeter ned i det sandiga lagret påträffades de mesolitiska fynden. Fynden låg koncentrerade vid en nivå strax under tre meter över havet. Under det fyndförande lagret fanns det tidigare beskrivna torvlagret.

Storleken på den undersökta ytan var 1200 m², varav omkring 400 m² innehöll mesolitiskt material. Endast 80 m² av det fyndförande lagret kom att undersökas. Orsaken till detta var att de mesolitiska lämningarna inte hade påträffats vid den förundersökning som föregick undersökningen och således inte medtagits i den ekonomiska beräkningen inför undersökningen. Trots det ringa antalet undersökta kvadratmeterrutor insamlades ett rikt och omfattande fyndmaterial.

Flinta och fisk

Det mesolitiska fyndmaterialet från platsen utgjordes av flinta, ben och horn. Flintmaterialet dominerades av avslag och avfallsmaterial. En klart övervägande del av flintmaterialet var Kristianstadsflinta, men det fanns även inslag av Senon- och Danienflinta. Förutom avfallsmaterial påträffades ett antal flintartefakter. Bland dessa fanns fynd som kan betecknas som ledartefakter för ertebøllekultur. Av artefakterna dominerade yxor och pilspetsar. Totalt framkom 12 skivyxor, 2 kärnyxor, 2 spetsyxor, 1 trindyxa, 5 tvärpilar samt en snedpil (se fig. 3). Bland flintmaterialet fanns även mikrospån, spån, spånkärnor, knackstenar, sticklar, knivar och skrapor. Fynd sammansättningen, samt frånvaron av keramik, tyder på en datering av lämningarna till den prekeramiska fasen av ertebøllekultur, dvs. dess tidiga och mellersta del (Carlie 1993 s. 6).

Flintmaterialet bestod av 2266 fynd, drygt 20 kilo. Detta material fördelade sig stratigrafiskt inom ett ca 15 centimeter brett stråk på en nivå strax under tre meter över havet. Det fanns en skillnad i den horisontala spridningen av flintmaterialet inom platsen (a.a.). De viktigt tyngre flintorna återfanns på de högre belägna delarna av platsen, medan viktigt små avslag och redskap framkom längre ut mot en forntida strandlinje; en strandlinje som markeras av torvlagrets ökade tjocklek. En indikation på att platsen haft ett strandnära läge är att flintorna uppvisar en vitaktig patinering. Flintorna var dock inte svallade, vilket antyder att transgressionsloppet varit kortvarigt och att översandning av lämningarna inträffat snabbt.

Även fördelningen av benmaterialet visar på en koncentration till området för den tidigare strandlinjen (se fig. 4). Merparten av benmaterialet på drygt ett kilo från platsen utgjordes av obrända djurben. Materialet kan till största delen tillskrivas den mesolitiska

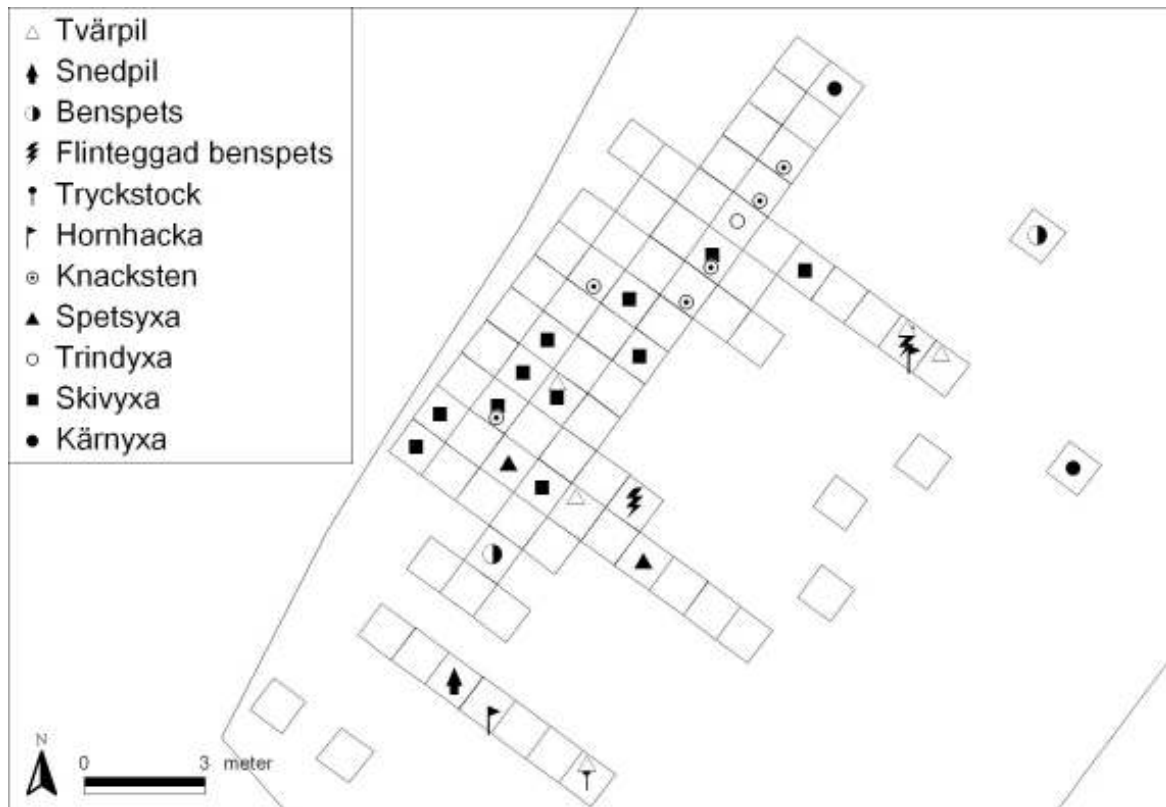

Fig. 3. Fördelningen av artefakter vid ertebølleboplatsen vid Yngsjö – Distribution of artifacts at the Ertebølle site at Yngsjö.

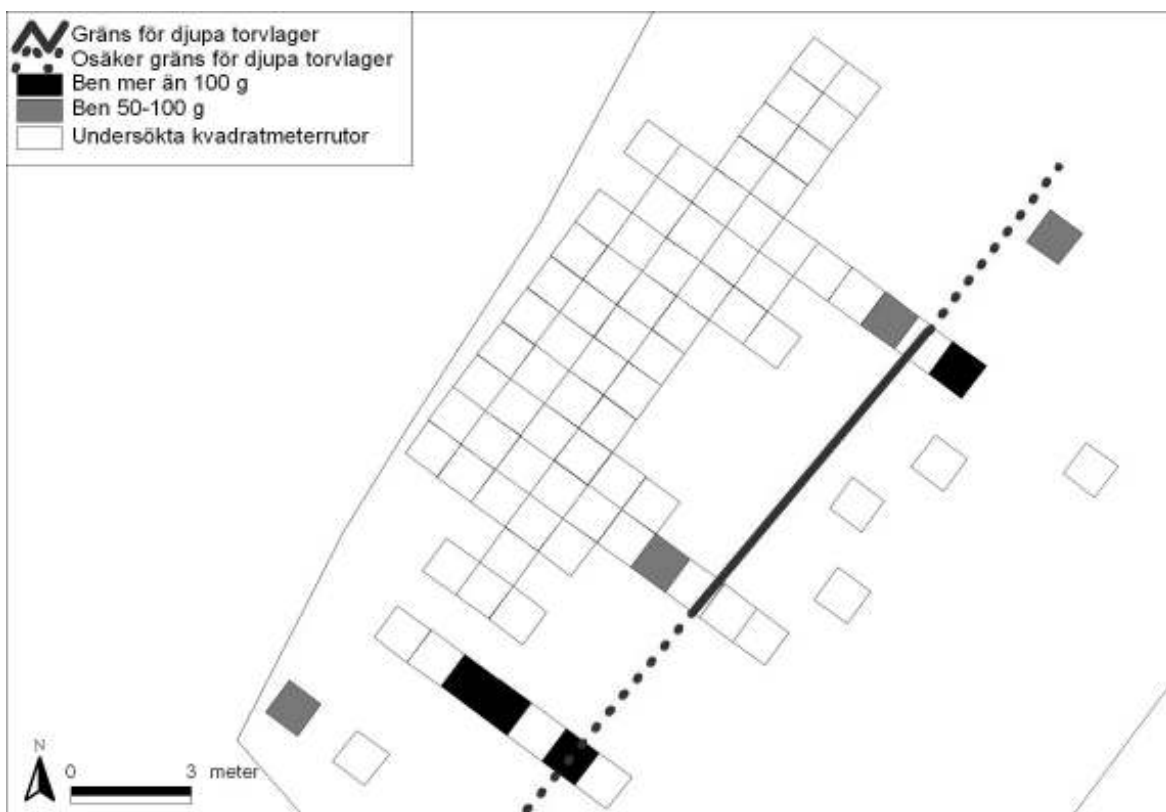

Fig. 4. Fördelningen av ben invid de djupa torvlagren vid ertebølleboplatsen vid Yngsjö. - Distribution of bone close to the deep layers of peat at the Ertebølle site at Yngsjö.

perioden, men förekomsten av enstakt benfragment från får och nötkreatur visar på en viss inblandning av yngre material (Jonsson 1997). Bland materialet fanns även en del människoben, såväl brända som obrända. Dessa härrör från flera vuxna individer. Med tanke på förekomsten av yngre material kan det inte uteslutas att dessa sammanlagt 11 fragment är ett resultat av infiltrationer från senare perioder (a.a.). De kan dock även vara rester efter mesolitiska gravar som kommit att skadas av havsnivåförändringarna i området. En nära geografisk koppling mellan boplatser och gravar har tidigare konstaterats vid andra mesolitiska lokaler från perioden t.ex. i Skateholm (jfr. Larsson 1988).

Den övervägande delen av benmaterialet var djurben. 33 arter har kunnat beläggas, fördelade på 11 fiskarter, 8 fågelarter och 14 däggdjursarter (Jonsson 1997). Den osteologiska analysen har fastlagt att merparten av djurbenen utgjordes av fiskben från främst gädda, gös och abborre. Även ett stort antal andra fiskarter finns representerade såsom ål, mal, id, mört, braxen, karpfisk, skrubbskädda, piggvar och öring. Bland däggdjuren har det identifierats ben från bl.a. vikaresäl, gråsäl, tumlare, vildsvin, kronhjort, rådjur och hund. Den osteologiska analysen visar att förekomsten av både marina söt- och saltvattenlevande djurarter och terrestriskt vilt tyder på att invånarna på platsen utnyttjat biotoper i såväl havsmiljön, i åar och sjöar som i täta skogsmiljöer. ”*Samtliga havsfiskar som förekommer är sådana arter som regelbundet kan förekomma i bräckt eller sött vatten för lek, födosök eller under delar av uppväxten*” vilket tyder på att boplatserna legat ”*vid en bräckt lagun innanför ett skyddande sandrev*” (Jonsson 1997 s. 6). Bland djurbensmaterialet finns det indikationer på att platsen nyttjats året runt. ”*Sannolikt har olika naturresursers betydelse varierat under året allt eftersom djurens olika vanor, uppträdande och tillgänglighet.*” (Jonsson 1997 s. 6).

Bland det osteologiska materialet fanns även en del bearbetat material och artefakter. Av artefakterna kan nämnas fynden av en tryckstock, fragment från tre flinteggade benspetsar och två hornhackor. Dessa fynd ligger ned mot den förmodade strandlinjen. Inga konstruktioner kunde beläggas på platsen, men det är högst troligt att bosättningen fortsatt åt väster utanför det undersökta området.

Kongemoseboplatserna

Platsen som undersöktes år 2006 ligger söder om Helgeås utlopp vid Yngsjö. Liksom för den tidigare undersökta ertebølleboplatserna löper dagens kustlinje en dryg kilometer öster om platsen. Även i detta område består landskapet mot havet av sanddyner och sandåsar som har bildats av flygsand (se fig. 2). Landskapet i väster kan beskrivas som en flack sandig slättbygd. Denna miljö karakteriserar hela kuststräcken söder om Åhus ned mot Maglehem, vilket motsvarar det område som kom att översvämmas av Littorinahavet.

Ur antikvarisk synvinkel finns det en skillnad mellan de båda platserna. Kongemoseboplatserna kom endast att dokumenteras genom en utredning och en förundersökning samt en schaktningsövervakning (Edring 2007). Endast mindre ytor av boplatserna kom att undersökas, vilka motsvarade ytor för en mindre väg med tillhörande vändplats, VA-ledningar samt ytorna för byggnadskropparna för en villa och ett garage. Skillnaden mellan boplatserna gäller även de rent arkeologiska lämningarna och platsens

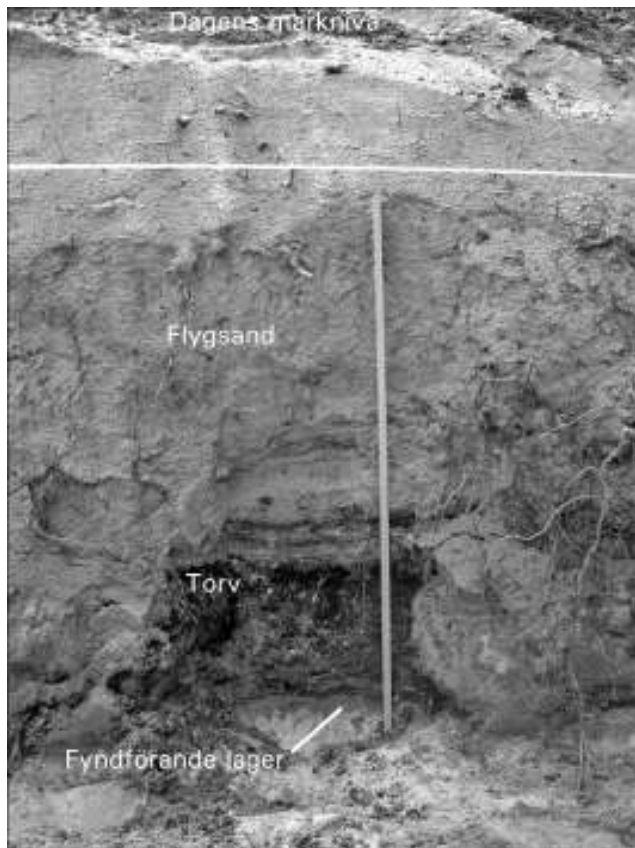

Fig. 5. Stratigrafin vid kongemoseboplatsen vid Yngsjö. Foto: Anders Edring. - The stratigraphy at the Kongemose site at Yngsjö.

Fig. 6. Spån av Kristianstadsflinta från kongemoseboplatsen vid Yngsjö. Foto: Anders Edring - A blade of Kristianstad flint from the Kongemose site at Yngsjö.

stratigrafi. Den stratigrafiska sekvensen visade på ett lager av flygsand som varierade i tjocklek mellan 0,3 – 1,1 meter, följt av ett ca 0,3 m tjockt torvlager (se fig. 5). Under torven framkom ett lager med mesolitiskt fyndmaterial. Det fyndförande lagret hade en tjocklek på några centimeter och låg på en nivå av ca två meter över havet, vilket är en meter lägre än ertebølleboplatsen.

Flinta och vildsvin

Fyndmaterialet från platsen bestod nästan uteslutande av flinta. Större delen av detta material var av Kristianstadsflinta; 863 fynd, motsvarande en vikt av 7,2 kg. Resterande andel utgjordes av Senon- och Danienflinta; 163 fynd, motsvarande en vikt av 0,75 kg. Förutom flinta fanns det även enstaka fynd av bergart, kvarts och kvartsit. Det fanns ingen naturlig förekomst av sten i marken och samtliga påträffade stenar visade spår av bearbetning. Bland flintorna dominerade avslag och splitter. I likhet med andra kongemoseboplatser fanns det en stor andel spån och spånfragment (se fig. 6). Totalt påträffades 139 spån och spånfragment, vilket är närmast tre gånger så många som på ertebølleboplatsen. Bland flintmaterialet fanns det även några mikrosån och en mikrosånkärnan. Redskapen på platsen hade främst tillverkats av spån, såsom spånkrapor, spånborrar och pilspetsar. Till skillnad från ertebølleboplatsen påträffades inga yxor. Dateringen av flintmaterialet bygger på platsens två pilspetsar; en tvärpil med

Fig. 7. Pilspetsarna från kongemoseboplatsen vid Yngsjö. Foto: Anders Edring - The arrowheads from the Kongemose site at Yngsjö.

viss skev utformning samt en snedpil (se fig. 7). Dessa båda fynd, samt den sammantagna bilden av fyndmaterialet, tyder på att materialet bör tillskrivas kongemosekultur. En markant skillnad mellan de båda omskrivna platserna är den närmast totala avsaknaden av ben- och horn på kongemoseboplatsen. Endast ett ben framkom i lagret under torven. Benet har bedömts vara från svin. Med tanke på det stratigrafiska läget för fyndet bör detta vara från ett vildsvin.

Boplatsen vid viken

Det fanns en ökad flintkoncentration i den västra delen av de undersökta ytorna (se fig. 8). Fyndmängden tenderade att avta mot norr och mot öster. Ett 30-tal meter söder om vändplatsen framkom, under det fyndförande lagret, ett antal mindre stolphål. I området påträffades lämningar efter 15 stolpar/pinnar. Ett par av stolphålen hade ett djup av ca 10 – 12 centimeter, medan andra endast var centimeterdjupa färgningar. Avtrycken efter stolparna var dock väl synliga i ytan och kontrasterade tydligt mot den ljusa sanden. Stolphålen bildade en oval konstruktion med en storlek på ca 4 x 3 meter (se fig. 9). Konstruktionen tolkades som en hydda. I ett av stolphålen påträffades träkol som vidareändades för ^{14}C analys. Analysen gav en datering till 7230 ± 60 BP, vilket motsvarar perioden 6225 – 6005 f.Kr, kalibrerad med 2 sigma (Lab no. LuS 6598). Dateringen visar på atlantisk kronozon och tidig kongemosekultur. Denna datering stämmer väl med fyndet av den snedpil av flinta som påträffades strax utanför hyddan.

Hyddor tillhörande perioden har tidigare undersökts på Kristianstadsslätten vid Årup utanför Bromölla (Karsten & Nilsson 2006). Två av dessa hyddor dateras till atlantisk kronozon och till kongemosekultur. En ^{14}C datering från en av hyddorna i Årup gav en datering till 7410 ± 40 BP, vilket motsvarar perioden 6390 – 6210 f.Kr, kalibrerad med 2 sigma (Beta 186161. Provnr. 104811). Den daterade hyddan från Årup är något äldre än hyddan i Yngsjö, men det finns klara morfologiska likheter mellan dessa hyddor (se fig. 10). Hyddorna på Kristianstadsslätten uppvisar även likheter med en hydda från centrala Skåne. Inom ett mesolitisk boplatskomplex i Rönneholmsmossen vid Ringsjön påträffades en oval hyddkonstruktion (Sjöström 2004). Nedstuckna i mossen fanns hasselkäppar som utgjorde rester efter en bärande konstruktion. Två ^{14}C dateringar finns från dessa hasselkäppar, vilka gav värdena 6630 ± 105 BP (Lab no. LuA 4915) och 6865 ± 85 BP (Lab no. LuA 4914)(a.a. s. 15). Dateringarna är något yngre än de tidigare omnämnda hyddorna

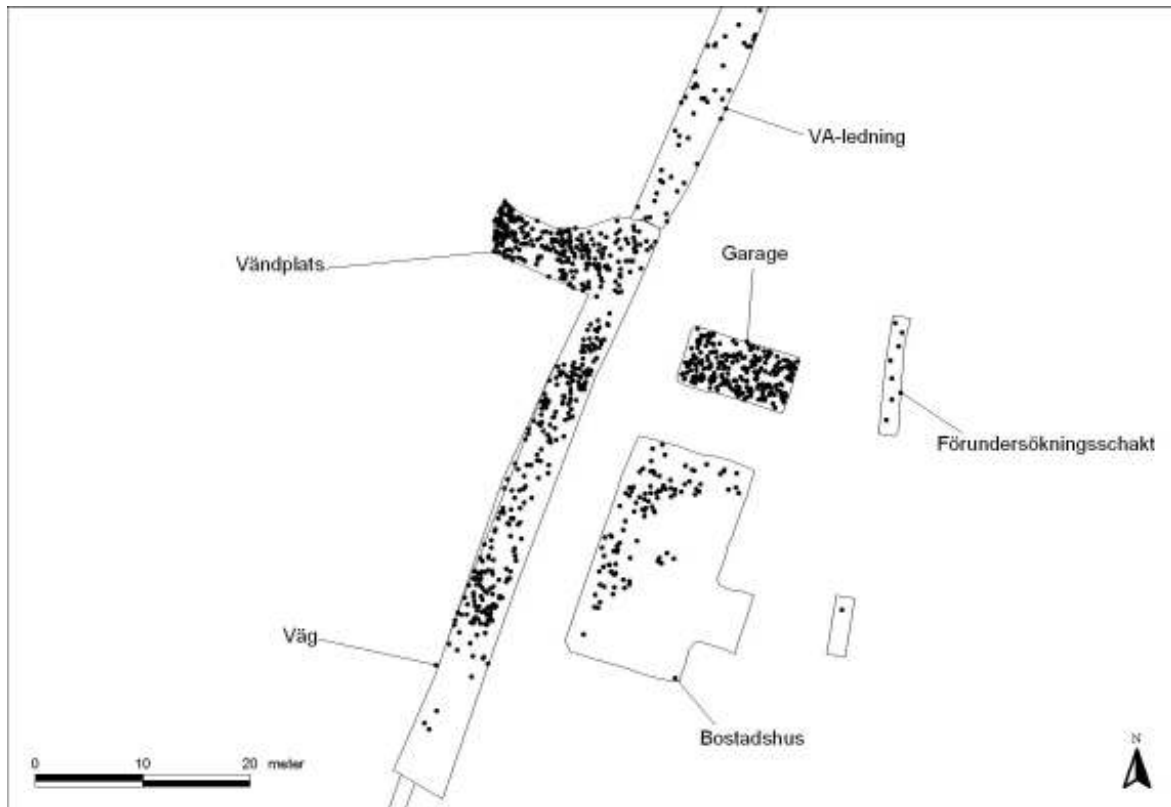

Fig. 8. Fördelningen av flinta på kongemoseplatsen vid Yngsjö. En punkt motsvarar ett fynd - Distribution of flint at the Kongemose site at Yngsjö. The dots match the number of finds.

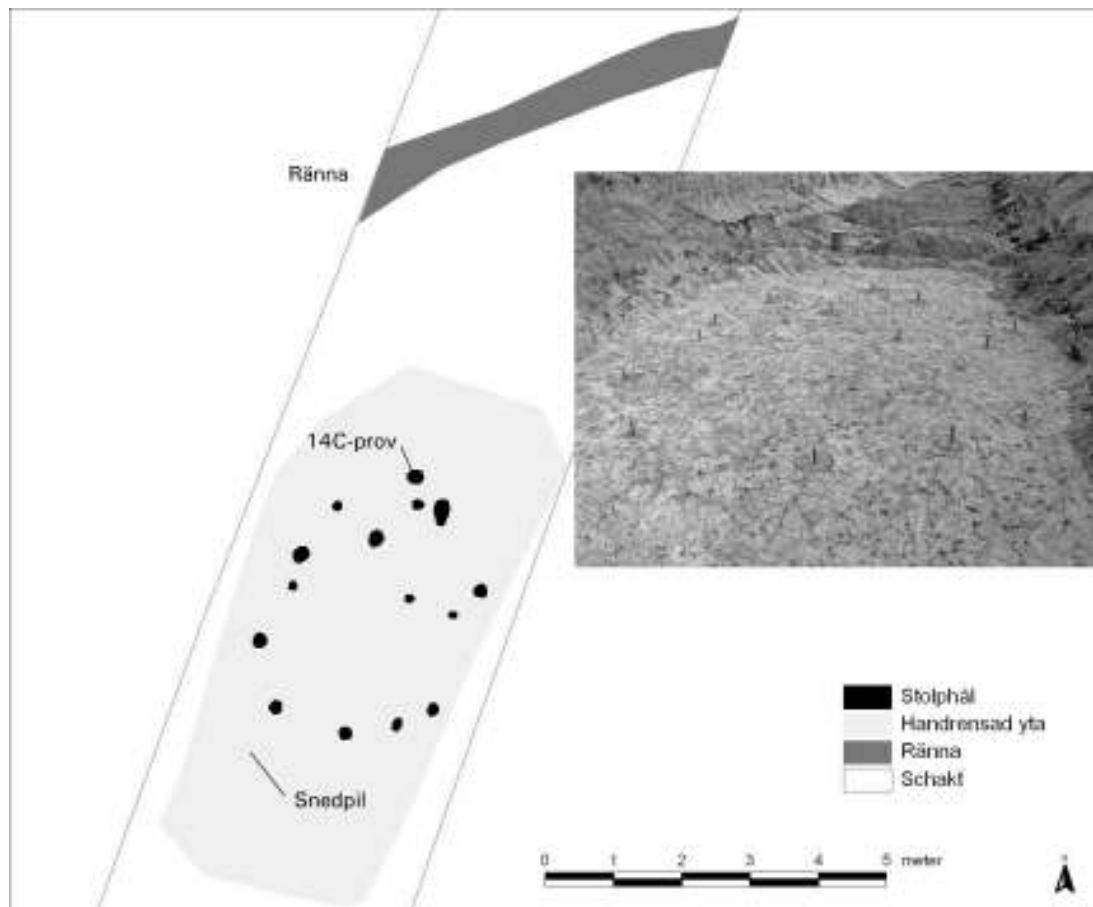

Fig. 9. Planritning över byddkonstruktionen med ett fotografi som visar byddan under utgrävning. Foto: Anders Edring - Plan showing the hut including a photo of the hut during excavation.

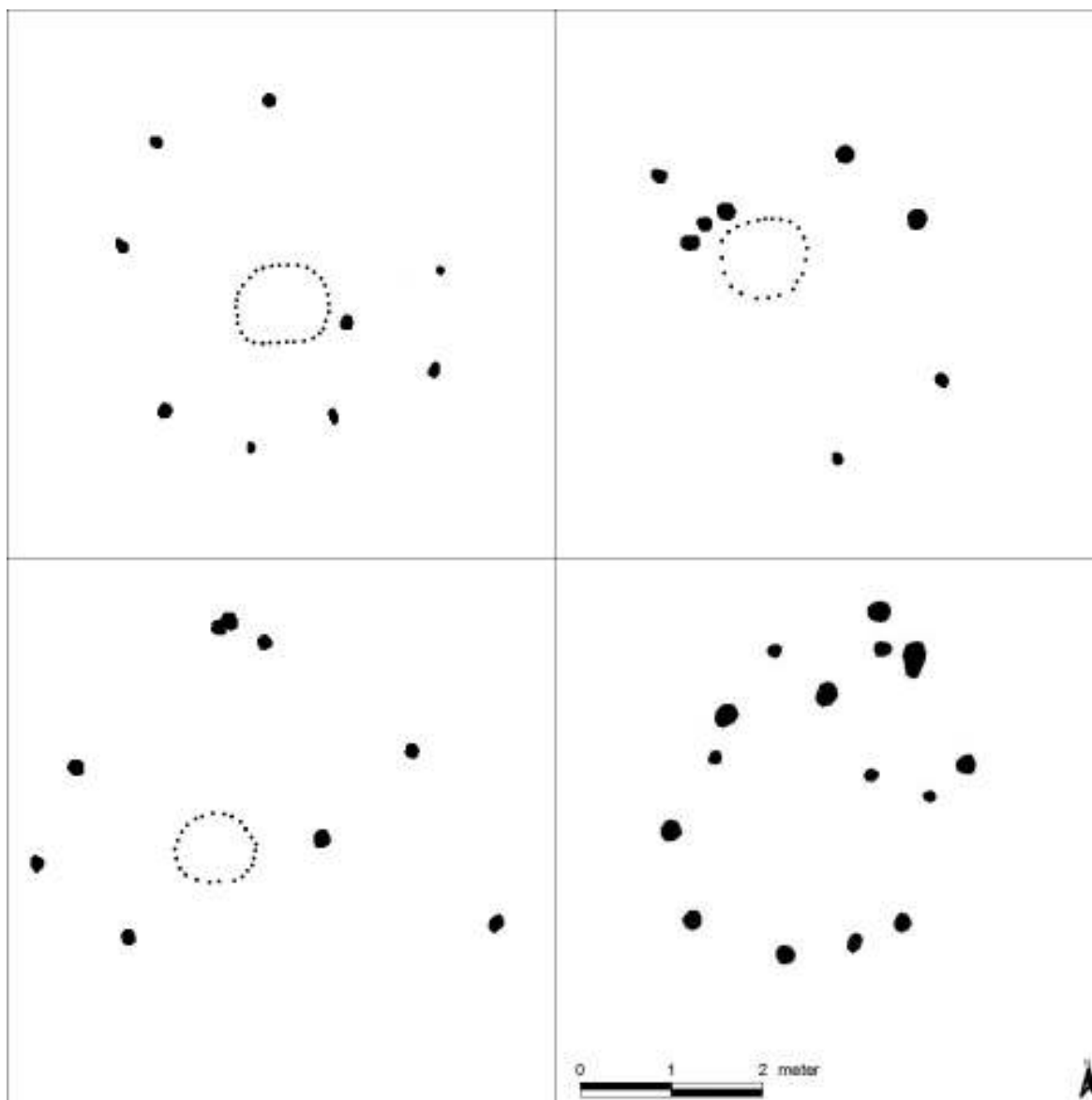

Fig. 10. Planritningar av mesolitiska hyddor från Skåne. Överst de två hyddorna från Årup. Nederst till vänster hyddan från Rönneholmsmosse och till höger hyddan från kongemoseboplatsen i Yngsjö - Plan showing Mesolithic huts from Skåne. On top: the two huts from Årup. Below to the left: the hut from Rönneholmsmosse and to the right: the hut from the kongemose site at Yngsjö.

och motsvarar perioden 5730 – 5370 f. Kr. respektive 5980 – 5620 f. Kr. (kalibrerad med 2 sigma). Kring hyddan i Rönneholmsmosse påträffades ett omfattande flintmaterial vars spridning tydligt markerade hyddans utformning (a.a. s. 46). Fyndmaterialet kring hyddan i Yngsjö var betydligt mer sparsamt, men det fanns en påtaglig koncentration av Senon- och Danienflinta i dess närhet.

Strax norr om hyddan i Yngsjö fanns en svagt böjd ränna som löpte i öst-västlig riktning. Rännan låg stratigrafiskt under torven och bör ha varit samtida med boplatslämningarna. Djupet på rännan varierade mellan ett par centimeter och 20 centimeter. Fastställandet av vad denna ränna egentligen representerade har inte kunnat göras, men rännan kan ha utgjort en stig eller ett mindre vattendrag som löpt genom boplatsen.

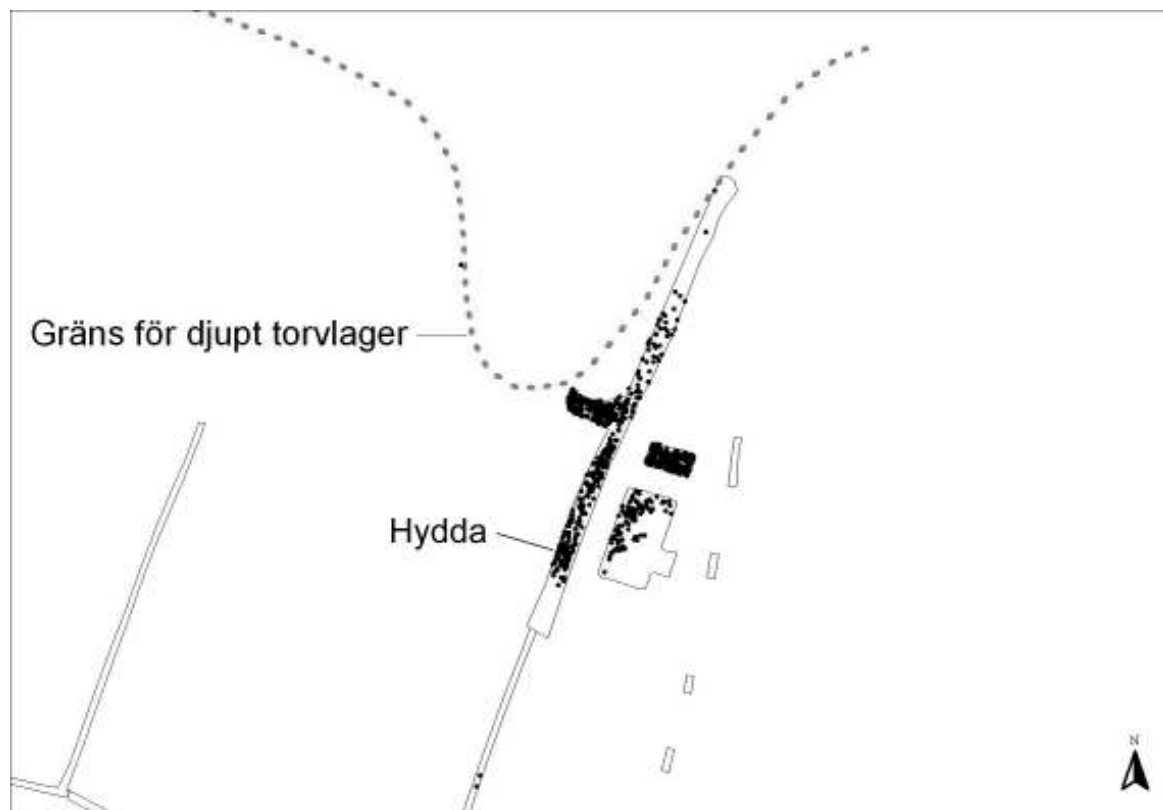

Fig. 11. Plan över fyndkoncentrationen, hyddan och det djupa torvlagret som troligen utgjorde platsen för en vik - Plan showing the distribution of finds, the hut and the deep layer of peat that probably marked the site of a cove.

Inför exploateringen utfördes ett antal geotekniska borrhoprover i området för att bl.a. undersöka torvlagrens tjocklek och djup. De geotekniska borrhoproven visade att torvlagret fanns inom ett stort område. I den norra delen av exploateringsområdet tilltog lagertjockleken dramatiskt. Torven låg ca 1,8 m under dagens markyta och hade en mäktighet på mellan 0,7 – 1,6 m. En tolkning av området med tjocka torvlager är att det kan ha utgjort en mindre vik i vilken det bildats ett tjockare torvlager än i kringliggande områden. En ritning över det djupa torvlagret sett i relation till koncentrationer av fynd och anläggningar, visar på en tydlig tyngdpunkt i fyndansamling/aktiviteter i anslutning till denna svacka i ursprungstopografen (se fig. 11). En tolkning är att kongemosebosättningen, liksom ertebølleboplatsen, legat alldeles invid en vik tillhörande en sjö eller en lagun; ett boplatsläge som inte är helt ovanligt för mesolitiska bosättningar längs Östersjökusten (jfr. Larsson 1988 s. 51 ff.). Vid ertebølleboplatsen påträffades övervägande delen av benmaterialet nere invid strandkanten. Om det djupa torvlagret strax norr om kongemoseboplatsen representerar en vik eller en lagun kan dessa ännu oundersökta delar av boplatsen innehålla utkastlager med bevarat organiskt material.

Mesolitiska fyndlokaler på Kristianstadsslätten

Förutom de båda boplatserna vid Yngsjö finns det en rad intressanta mesolitiska lokaler på Kristianstadsslätten, såsom graven vid Barum, fynden från Råbelövssjön och de tidigare omnämnda hyddlämningarna vid Årup. Graven vid Barum undersöktes i slutet 1930-talet (Hansen 1941). Fynden från Råbelövssjön framkom vid sjösänkningar i slutet av 1800-talet och under tidigt 1900-tal (SHM Inv. nr 14 876). Råbelövsmaterialet

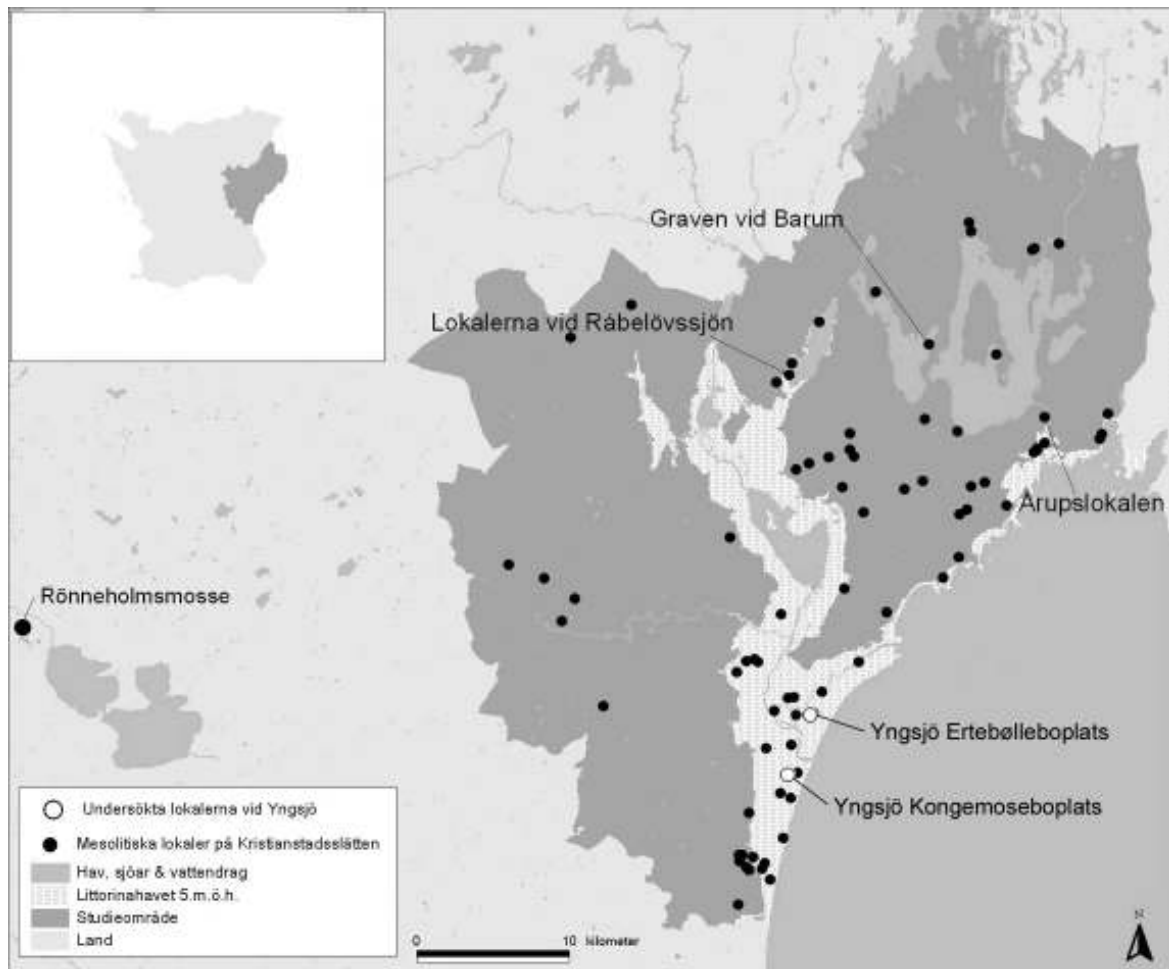

Fig. 12. Fördelningen av mesolitiska lokaler på Kristianstadsslätten samt läget för Rönneholmsmosse vid Ringsjön. Notera den stora havsvik som bildas vid Littorinahavets transgression - Distribution of Mesolithic sites on the Kristianstad plain and the location of Rönneholmsmosse at Ringsjön. Note the large bay that forms during the Littorina transgression.

karaktiseras främst av välbevarade benartefakter i form av flera flinteggade benpilar (fågelpilar), benharpuner, fiskekrokar och bennålar. Förutom detta organiska material påträffades ett stort flint- och stenmaterial, bl.a. ett flertal kärn- och skivyxor, handtagkärnor, spån och trindyxor. En arkeologisk provundersökning utfördes vid Råbelövssjön under mitten av 1970-talet, varvid ytterligare fynd framkom genom fyndinsamling i vattenbrynet (Wihlborg 1985). Denna undersökning visar att det fortfarande finns möjlighet att påträffa bevarat organiskt material i strandkanten och nere i sjön.

Det finns emellertid få mer omfattande arkeologiska undersökningar av mesolitiska fornlämningar utförda i modern tid på Kristianstadsslätten. Det har dock påträffats enstaka mesolitiska fynd vid arkeologiska undersökningar, men främst representeras perioden av lösfynd i åkermark påträffade vid jordbruksarbeten. Den rumsliga fördelningen av de mesolitiska boplatserna och fyndplatserna visar på en tydlig koppling till kusten (Edring 2005 s. 53) (se fig. 12). Ett av dessa områden med många fyndplatser är kuststräckan söder om Åhus. Flera av fyndplatserna ligger i områden som kom att översvämmas av Littorinahavet och det är främst i denna del av slätten som vi kan förvänta oss att påträffa överlagrade mesolitiska fornlämningar. Förändringar av havsnivåerna har medfört att det även kan förekomma äldre lämningarna på havsbotten en bit ut i Hanöbukten.

Mesolitiska fyndplatser förekommer också längs kuststräckan norr om Åhus. I detta område ligger den tidigare omnämnda och nyligen undersökta Årupsboplatsen vid Skräbeån (se Karsten & Nilsson 2006). Lämningarna vid Årup utgjordes av ett flertal hyddlämningar och slagsplatser främst tillhörande moglemose- och kongemosekultur.

Fördelningen av de mesolitiska fornlämningarna visar, liksom flertalet av fornlämningar från andra perioder, på en ökad koncentration i områden som varit utsatta för mer omfattande exploatering. Det har skett en rad nyetableringar av bostadsområden längs nordöstra Skånes kust, utan att dessa föregåtts av arkeologiska insatser. En av anledningarna till att det skett få arkeologiska undersökningar har varit problematiken med att lokalisera dessa ofta överlagrade och tämligen djupt liggande lämningar. En annan anledning har varit att det endast varit mindre ytor som exploaterats i taget, varvid behovet av antikvariska åtgärder inte har framhållits vare sig av arkeologer eller av beslutande myndighet. De arkeologiska undersökningarna vid Yngsjö har dock visat att även mindre ytor kan ge värdefull kunskap kring bl.a. boplatsstukturer, hyddkonstruktioner, försörjningsstrategier och kring havets olika nivåförändringar under mesolitikum på Kristianstadsslätten. Fornlämningarna vid Yngsjö låg överlagrade av flygsand och de uppvisade skillnader i stratigrafien. Ertebøllelämningarna påträffades strax under tre meter över havet över ett torvlag, medan kongemosematerialet återfanns under ett torvlag strax under två meter över havet. Vid exploateringar i området tas dessa torvlag bort för att undvika sättningar på byggnader. Ett annat hot mot de mesolitiska fornlämningarna är de återigen stigande havsnivåerna, vilket ökar erosionerna längs våra kuster. Det finns således all anledning till, att i högre grad än tidigare, försöka lokalisera och erhålla ny kunskap om de mesolitiska fornlämningarna längs nordöstra Skånes kustområden.

Summary

The Kristianstad plain in north-east Skåne is a landscape characterized by numerous lakes and large areas of wetlands. The plain is a drainage basin for the Helge river, which flows into Hanö bay. The area can be described as a coastal landscape where phases of transgression and regression over the millennia have led to major changes in the low-lying terrain.

In 1993 an archaeological excavation took place at Yngsjö, a coastal site dated to late Mesolithic, the Ertebølle culture. The artefacts, composed of flint flakes, blades, axes, arrowheads, were discovered beneath thick layers of sand. A layer of peat exposed east of the dwelling area was interpreted as the remains of a cove or a lagoon. A large number of well-preserved bones, predominantly from fish, were collected and the archaeological findings were interpreted as remains of a Mesolithic fishing site.

In 2006 another Mesolithic coastal site was excavated a couple of kilometres south of the Ertebølle site. This site was dated to the middle Mesolithic, the Kongemose culture. A large number of flint blades and flakes were discovered at the site. Only a single piece of bone from a wild boar was located. The flint materials were revealed beneath layers of sand and below a layer of peat. The remains of a small hut were uncovered with postholes that formed a 3 x 4 meter large oval construction. Like the previous Ertebølle site, the Kongemose site was situated close to a cove or a bay.

These sites are only two of a large number of Mesolithic sites located in the coastal area in north-east Skåne. Most of these sites consist of areas of scattered flint artefacts. Only a few small Mesolithic sites have been archaeologically excavated. The two sites at Yngsjö are good examples of the complex stratigraphy of the Mesolithic sites in the coastal area. Though the excavated areas are small they can contribute to our knowledge about the structure of Mesolithic sites, their huts, economical strategies and give us more information about the changes in sea levels during the Mesolithic on the Kristianstad plain.

Referenser

Carlie, L., 1993. Yngsjö 5:31, Åhus socken, Skåne. Arkeologisk undersökning 1992. *Kristianstads läns museum. Rapport 1993:13*.

Edring, A., 2005. *Berget i backens skugga. Det sociala landskapet på Kristianstadsslätten under tidig- och mellanneolitikum*. University of Lund, Institute of Archaeology. Report Series No. 94. Kristianstad.

Edring, A., 2007. En kongemoseboplats i Yngsjö. Arkeologisk utredning och förundersökningar, 2006. *Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne. Rapport 2007:14*.

Hansen, F., 1941. Fiskaren från Barum – från äldre stenåldern. I: *Handlingar angående Villands härad. Villands härads Hembygdsförening*. Kristianstad.

Jonsson, L., Arkeozoologisk identifiering av benfynd från en omlagrad ertebølleboplats – Yngsjö 5:35, Åhus socken i Kristianstads kommun, Skåne. *Länsmuseet i Kristianstad Rapport 1997:12*.

Karsten, P. & Nilsson, B., (red.). 2006. *In the Wake of a Woman. Stone age pioneering of North-Eastern Scania, Sweden, 10,000-5000 BC, The Årup Settlements*. Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska undersökningar, Skrifter No 63. Lund

Lagerås, P. Yassin, S. & Svensson, N-O., 2006. Past vegetation, topography, and shore displacement. I: Karsten, P. & Nilsson, B. (red.). *In the Wake of a Woman. Stone age pioneering of North-Eastern Scania, Sweden, 10,000-5000 BC, The Årup Settlements*. Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska undersökningar, Skrifter No 63. Lund

Larsson, L. 1988., *Ett fångstsambälle för 7000 år sedan. Boplatser och gravar i Skateholm*. Signum. Kristianstad.

SHM. Statens Historiska museum. Accessionskatalogen

Sjöström, A. 2004., *Grävningssrapport. Rönneholm 6-10, 12, 14, och 15*. Arkeologisk undersökning av ett mesolitiskt boplatsskomplex i Rönneholms mosse, Hassle 32:18, Stehag socken, Eslövs kommun, Skåne. Lunds Universitet Historiska Museum.

Wihlborg, A. 1985., Rapport. Provundersökning. Råbelöv 26:1, Fjälkestad sn, Skåne. Raä UV-syd. Lund.